

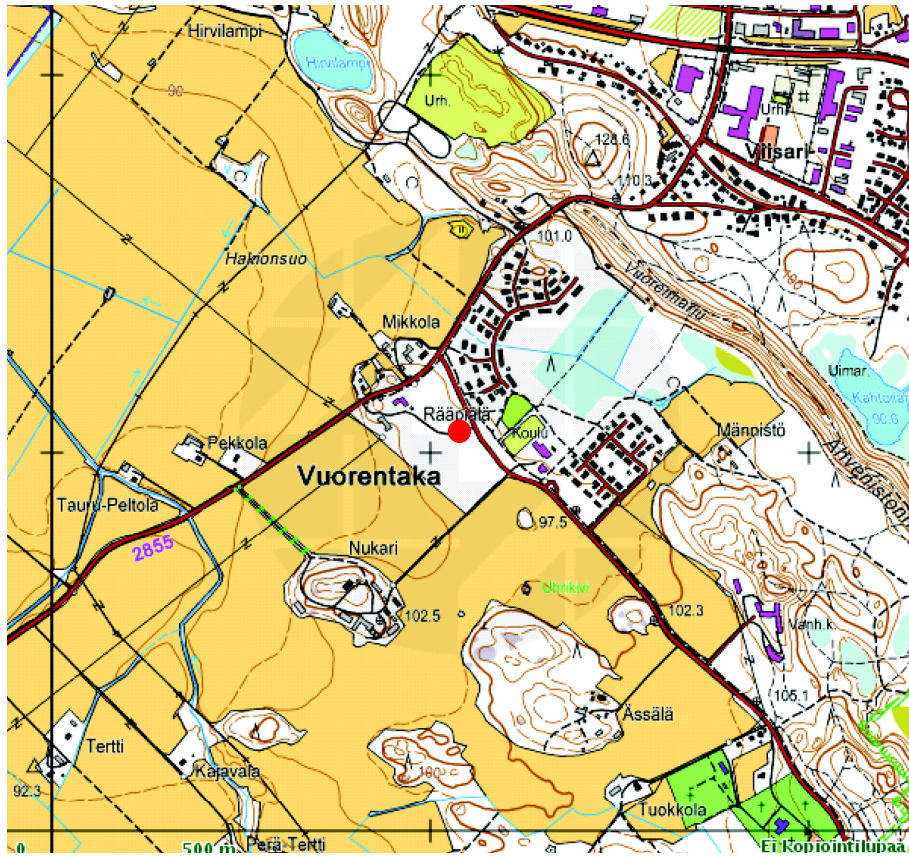
Hämeenlinna Vuorentaka

Historiallisen ajan kylätontin koekaivaus

Jouko Pukkila 2008
Museovirasto
Rakennushistorian osasto

TIIVISTELMÄ

Museoviraston rakennushistorian osasto teki koekaivauksen Hämeenlinnan Vuorentaan kylätontin alueella 23.-27.6.2008. Alueelle suunnitellaan kaavoitettavan omakotitalotontteja. Koska Vuorentaan kylä mainitaan jo 1440 ja osa kylätontista on kaavoitettavalla alueella, katsottiin koetutkimukset tonttialueen laajuuden ja sillä säilyneiden kiinteiden rakenteiden kartoittamiseksi perustelluiksi. Tutkimuksissa löydettiin nuorta esineistöä ja rakennusten kivijalkoja ym., ilmeisesti 1800-luvulta. Koska pohjimmaisista rakenteista tai maayksiköistä ei purettu, on mahdollista, että vanhempiakin rakenteita on paikalla säilynyt.

Hämeenlinna vuorentaka. Peruskarttaote 1:20 000.

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	1
2. Historialliset taustatiedot, käytetyt lähteet ja tutkimushistoria	1
3. Kaivaus	2
3.1. Esityöt	2
3.2. Koordinaatisto	2
3.3. Korkeusmittaukset	3
3.4. Kaivaus- ja dokumentointimenetelmät	3
4. Havainnot rakenteista ja maakerroksista sekä niihin liittyvät esinelöydöt	4
4.1. Luettelo kaivauksen aikana nimetyistä rakenteista ja maayksiköistä numerojärjestyksessä	4
4.2. Rakenteista ja maayksiköistä kentällä tehdyt muistiinpanot alkaen luoteispäästä	4
4.3. Muut havainnot	16
5. Yhteenveto	16

Hämeenlinna Vuorentaka
Historiallisen ajan kylätontin arkeologinen koekaivaus 23.-27.6.2008

Jouko Pukkila 2008
Museovirasto
Rakennushistorian osasto

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohteen koko nimi	Hämeenlinna Vuorentaka
Kunta/kaupunki	Hämeenlinna
Kylä/kaupunginosa	Vuorentaka
Tila/kortteli, tontti	109-425-3-51, RÄÄPIÄLÄ
Tutkimuksen laji	Koekaivaus
Kohteen ajoitus	Uusi aika
Peruskarttalehti	2131 09
Yhtenäiskoordinaatit	p =6766051,13, i =2521143,99 (z = n. 95 m mpy)
Koordinaattiselite	Tutkimusalueen keskipiste
Maanomistaja	Hämeenlinnan kaupunki PL 84, 13101 Hämeenlinna
Tutkimuslaitos	Museovirasto, rakennushistorian osasto
Kaivauksenjohtaja	Jouko Pukkila
Kenttätyöaika	23.-27.6.2008
Tutkitun alueen laajuus	320 metriä koeojaa n. 7500 m ² laajuiselle kylätontin osalle
Tutkimusten kustantaja ja tutkimuskustannukset	Hämeenlinnan kaupunki 8850 €
Löydöt (nrot), löytöjen diariointipvm	KM 2008027, diar. 30.6.2008
Mustavalkonegatiivit	125943:1-17
Digitaaliset valokuvat	125944:1-20
Aikaisemmat tutkimukset	ei aikaisempia tutkimuksia
Käytetty kirjallisuus	Katriina Mäntynen 2006: Harjun halki pellon poikki. Härkätien maisemaselvitys Hämeenlinnan alueelta.
Kaivauskeromuksen sivumäärä	17
Liitteet	Liite 1: luettelo mustavalkonegatiiveista Liite 2: luettelo digitaalisista valokuvista Liite 3: löytöluettelo Liite 4: karttaluettelo Liitteet 5-14: kopiot kaivauskartoista
Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka	Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto, Helsinki

1. Johdanto

Museonviraston rakennushistorian osasto suoritti arkeologisen koekaivauksen Hämeenlinnassa Vuorentaan kylätontilla 23.-27.6.2008 sinne suunniteltujen omakotitonttien sillä osalla, johon kylätontti kartta-analyysien perusteella on ulottunut. Tutkimusten tavoitteena oli selvittää, onko tällä ensimmäisen kerran vuonna 1440 mainitulla kylätontilla säilynyt kiinteitä muinaisjäännöksiä ja arvioida niiden laajuutta ja vaikutuksia maankäyttöhankkeeseen.

Kenttätöystä vastasi työryhmä, jossa kaivausjohtajana toimi FM Jouko Pukkila ja tutkimusapulaisina FM Tiina Jäkärä ja HuK Silja Penna-Haverinen. Tutkimuksia valvoi tutkija Eeva-Liisa Schulz Museonviraston Hämeenlinnan toimistosta. Tutkimuskustannukset 8850 € maksoi Hämeenlinnan kaupunki.

Löytöihin kuuluvat metalliesineet ovat niin nuoria, ettei niiden konservointi liene perusteltua.

2. Historialliset taustatiedot, käytetyt lähteet ja tutkimushistoria

Vuorentaan kylä on sijainnut peltoaukion keskellä, vain noin parisataa metriä Härkätiestä kaakkoon. Nykyään sen tontti Marssitien kummallakin puolella on joko entisellä pellolla tai nykyisen asutuksen alle ja keskelle jäänyttä. Kylä mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1440 ja siitä alkaen mainintojen määrä lisääntyy vähitellen. Vuoden 1539 maakirjassa kylä on antanut nimensä neljänneskunnalle. Tuolloin kylässä oli kahdeksan tilaa. Seuraavalla vuosisadalla tilojen määrä oli laskenut yhdellä ja vuoden 1703 maakirjakartassa näkyy neljän tilan rakennukset ja kolme tyhjää tonttimaata. Isojakokartassa v. 1785 asuttuja tiloja oli kuusi. Vuoteen 1886 asti asutus muodosti tiiviin ryhmäkylän, jossa asuinrakennusten lisäksi oli suuri joukko erilaisia talousrakennuksia. Viimeinen vaihe näkyy venäläisten vuonna 1872 tekemässä kartoituksessa. Tilojen määrä on siis vaihdellut neljän ja kahdeksan välillä, mutta tämä vaihtelu on alueellisesti sijoittunut kylätontin sisälle. Tästä syystä kaivausten suunnitteluvaiheessa voitiin käyttää kartta-analyysia, jossa nykykartalle asemoitiin vanhin vuoden 1703 kartta. Kylätonttivaiheen jälkeen alue on ollut suurimmalta osin peltona ja viimeksi Hämeenlinnan kaupunki on kasvattanut siellä puita.

Esitöiden aikana ja tämän raportin laadinnassa on käytetty lähteinä Katriina Mäntysen maisemaselvitystä Hämeenlinnan alueelta. Digitaalisesta kartta-aineistosta käytettiin vuoden 1703 maakirjakarttaa, sen korkearesoluutioista versiota. Tämä käytiin noutamassa osoitteesta <http://www.virtuaaliyliopisto.fi/maakirjakartat/>. Katriina Mäntysen raporttiinsa kokoamista nuoremmista kartoista on myös ollut apua, etenkin viimeisestä vuoden 1872 kartasta, johon rakennukset on eritelty sen mukaan, olivatko ne asuin- vai muita rakennuksia. Tämän on katsottu merkitsevän eroa rakennustekniikassa, mm. kivijalkojen laadussa ja siinä, onko rakennuksessa ollut uuni.

Kylän välittömässä läheisyydessä on vain yksi mahdollisesti rautakautinen muinaisjäännös, Nukarin kuppipivi (mj.rek.nro 109 010 011) kylätontista nelisen sataa metriä eteläkaakkoon. Kylätontista puolisen kilometriä koilliseen on kivimuuri (mj.rek.nro 1 000 005 905), joka on Härkätien tukimuuria ja tehty 1890-luvulla, kun tietä jyrkän harjanteen lakikohdalla madallettiin. Kolmas historiallisesti merkittävä kohde kylän läheisyydessä on tietenkin Härkätie itse, josta on haarautunut tie kylään ja sen läpi. Arkeologisia tutkimuksia kylätontilla ei aiemmin ole tehty.

3. Kaivaus

3.1. Esityöt

Kaivauksia valmisteltiin etukäteen käymällä kartta-aineisto läpi ja asemoimalla vuoden 1703 maakirjakartta peruskartalle. Aseointi tehtiin MapInfo-ohjelmassa etsimällä kummastakin kartasta vastinpisteitä. Maakirjakarttaa jouduttiin kallistamaan huomattavasti, jossa sen tarkkuus lukuisista kääntöoperaatioista ja välitallennuksista johtuen kärsi. Maakirjakarttaa muokattiin kuvankäsittelyssä niin, että siitä voitiin tehdä läpinäkyvä taso Mapinfoon, jotta vertailemalla sitä nykykarttaan voitiin varmistua aseoinnin onnistumisesta. Lopuksi maakirjakartan keskeiset elementit (tiet, kylätontti, tonttien rajat) digitoitiin ja tätä vektoritiedostoa käytettiin peruskartan päällä.

Alueen laajuudesta (7000-8000 m²) johtuen työ tehtiin kaivinkoneella, mitä valmisteltiin suunnitteleamalla kartta-analyysin pohjalta koeojien sijoittaminen. Kriteereinä sijoittamisessa olivat, että koeojien piti ulottua kylätontille, sen tutkimusalueella sijainneille kahdelle kokonaiselle tontille sekä niiden ulkopuolelle. Nämä ulkopuoliset alueet ovat kartta-analyysin perusteella olleet peltoa ainakin jo 1700-luvun alussa. Alue tuli parhaiten katettua tekemällä sinne luode-kaakko -suuntainen pitkä koeoja ja siihen nähden poikittaisia koeoja. Jälkimmäisiä kaivettiin lopulta kolme.

3.2. Koordinaatisto

Esitöiden aikana Hämeenlinnan mittaustoimiston kanssa sovittiin, että he siirtävät etukäteen tutkimusalueen koillispuolella kulkevan Marssitien reunaan muutamia koordinaattipisteitä, joihin tutkimusalue voidaan kiinnittää. Pisteiden sijainti näkyy painokairauskartassa ja koordinaatit (Hämeenlinnan kaupungin koordinaattijärjestelmä) alla olevassa listauksessa.

nimi	kaivauksilla käytetty nimi	x	y	z
AP100	Muuntaja	66195,154	20974,926	95,513
AP101	Linja-autopysäkki	66097,032	21095,390	95,429
652101	Nukari	65942,627	21197,636	95,340
662137	Pyörätie	66231,672	21055,376	95,004

Paikalle saavuttaessa havaittiin kuitenkin käyttökelpoiseksi myös alueella edellisviikolla tehtyjen painokairausten koordinaatisto, jonka paaluja oli vielä maastossa jäljellä. Painokairaukseen liittyvä työkartta saatiin paikan päällä ja sen kopio on liitetty kertomuksen liitteeksi.

Peruslinja määritettiin maastossa esityövaiheen suunnitelmien mukaisesti. Marssitien lounaisreunan ajoradan reunamaalauksesta mitattiin mittanauhalla 25 metrin matka sekä Rääpiälään menevän uuden tien reunaa noudatellen että siitä noin 30 metrin päässä luoteeseen olevan linja-autopysäkin kohdalta. Näiden pisteiden varaan luotiin suurin piirtein luode-kaakko-suuntainen linja, joka paalutettiin 20 metrin välein. Yksi linjan paaluista nimettiin origopaaluksi 2000/1000 ja siitä paalut numeroitiin siten, että x kasvoi luoteeseen ja y koilliseen. Poikittaislinjat tehtiin vaaituskojeen avulla ja paalutettiin sopivin välein.

Koordinaatisto kiinnitettiin ristimittauksella joko painokairauksen paaluihin tai tien viereen siirrettyihin apupisteisiin seuraavasti:

Koekaivausten paalu	Kiinnityspiste	Etäisyys
2160/1000	painokairauspaalu 5	22,00 m
2160/1000	linja-autopysäkki	31,00 m
2140/1000	pkp 5	23,50 m
2140/1000	linja-autopysäkki	37,00 m
2080/1000	pkp 7	20,00 m
2080/1000	pkp 6	35,20 m
2060/1000	pkp 7	18,60 m
2060/1000	pkp 6	55,00 m

3.3. Korkeusmittaukset

Korkeusmittaukset tehtiin absoluuttisina vaaituskoneella. Korkeuspisteinä käytettiin tien reunalle tuotujen apupisteiden korkeuksia.

3.4. Kaivaus- ja dokumentointimenetelmät

Alueen laajuudesta johtuen suunnitteluvaiheessa oli päätetty käyttää apuna tarvittaessa kaivinkonetta. Kaupungin kautta saatiin paikalle traktorikaivuri, jossa oli 120 cm leveä kauha. Paalutettujen koeojien kohdat kaivettiin sillä niin läheltä linjoja kuin mahdollista, käytännössä noin puolen metrin päähän. Pitkästä heinikosta, puustosta ja piennaralueiden ojista johtuen konekaivussa koeojat eivät ole aivan suorat, mutta niiden avulla saatiin joka tapauksessa koko suunniteltu alue tutkittua.

Koneellinen kaivu tapahtui kaivausjohtajan valvonnassa. Maa poistettiin n. 20 cm paksuina kerroksina ja kaivussyvyys vaihteli 30-120 cm. Ojat kaivettiin siihen syvyyteen, että havainto pohjamaasta saatiin, kohdalle osui jokin rakenne tai kaivannon reunat uhkasivat sortua. Osaa kivijaloista purettiin koneella, koska rakenne ei ollut niin selkeä, että se olisi heti tunnistettu.

Konekaivun jälkeen esille tulleet maajäljet ja rakenteet puhdistettiin lapiolla ja lastalla erityisesti alueilla, jotka katsottiin havaintojen perusteella keskeisimmiksi. Rakenteista pyrittiin saamaan näkyviin vähintään niin paljon, että ne kyettiin tunnistamaan ja niiden suhde ympäröiviin maalajeihin selvittämään. Jälkimmäisessä tarkoituksessa rakenteiden yhteyteen tehtiin leikkauksia. Aivan kaikkia esiin tulleita rakenteita ei ehditty puhdistamaan, jolloin valikointia suoritettiin konekaivun aikana tehtyjen havaintojen perusteella.

Peruslinjaa $y=1000$ myötäillen kaivettiin noin 170 metriä ojaa ($x=1992-2160$) siten, että välillä 2091-2100/1000 ojaa ei kaivettu tien ja sen viereisen sepelikasan takia. Ensimmäinen risteävä koeoja (tekstissä jatkossa nimellä poikittaisoja 1) on kohdassa 2109-2110/1000 ja sen pituus on runsaat kolmekymmentä metriä. Toinen poikittaisoja (poikittaisoja 2) leikkaa peruslinjan viereisen koeojan kohdassa 2080/1000 ja sen pituus on noin 43 metriä. Kolmas risteävä oja (poikittaisoja 3) on kohdassa 2050/1000 ja sen pituus on noin 90 metriä, josta kolme metriä jätettiin kaivamatta, koska paikalla kasvoi pieni puu. Kaikkiaan tutkimusten aikana siis kaivettiin runsaat 320 metriä koeojaa.

Kaivauksen lopuksi alue peitettiin, keskeisimmät rakenteet puutarhaharsolla suojattuna ja muut sellaisenaan.

Rakenteet ja maayksiköt dokumentoitiin valokuvaamalla, sanallisesti ja piirtämällä niiden sijainti yleiskarttaan. Parissa tapauksessa katsottiin, että dokumentoinnin tueksi tarvitaan vaaituslukuja, jolloin kyseinen kohta vaaittiin metrin välein koeojan pohjalla. Muuten vaaitukset tehtiin viiden metrin välein maanpinnasta ja koeojien pohjasta.

4. Havainnot rakenteista ja maakerroksista sekä niihin liittyvät esinelöydöt

4.1. Luettelo kaivauksen aikana nimetyistä rakenteista ja maayksiköistä numerojärjestyksessä

RA 1: harjusoran täyttämä kaivanto savessa

RA 2: kivijalka?

RA 3: harjusoralla peitetty kivijalka

RA 4: uunin arina

RA 4a: kivirakenne, kolme kiveä puolikaassa aivan RA 4:n vieressä.

Molempiin liittynee purkukerrokseksi tulkittu maa

RA 5: poistettu

RA 6: kivijalka

RA 7: kivikeko kuopassa

RA 8: hajonnut kivijalka?

RA 9: resentti kivi”uoma”

RA 10: kivijalka

RA 11: kivijalka?

RA 12: kivikeko?

RA 13: kulttuurimaajälki

RA14: kivikeko+kulttuurimaa

RA 15: kulttuurimaan täyttämä suorareunainen kuopanne puhtaassa siltissä, reunassa puun jäte.

RA 16: pieni kivikeko M7:ssä

M 1 – M 4: vanhoja pelto-ojia

M 5: alueen eteläpäässä olevat kulttuurimaakasaumat puhtaan siltin ympäröiminä

M 6: muutettu mahdollisen puurakenteen havaitsemisen jälkeen rakenteeksi RA 15

M 7: punaruskea tiivis siltti, kulttuurikerros

M 8: kuiva täyttösavi

M 9: ruskea siltti (

4.2. Rakenteista ja maayksiköistä kentällä tehdyt muistiinpanot alkaen luoteispäästä

Kuvaukset on kirjoitettu pääosin sitten, kun ojat ovat tulleet konekaivetuiksi. Osa on tehty tai aikaisempia muistiinpanoja on täydennetty puhdistamisen jälkeen.

Peruslinjan viereen kaivetun koeojan luoteispää on paalun 2160/1000 tasalla, josta paaluun 2120/1000 asti maalaji on savea. Väli 2145-2150 kaivettiin noin 40 senttiä syväksi, jolla tasolla harmaassa savessa erottui ruskeina uomina vanhat pelto-ojat suurin piirtein lounais-koillisuuntaisina koeojan poikki. Näistä ensimmäinen (M 1) on n. 2157/1000 tasalla, toinen n. 2156/1000 tasalla (M 2) ja kaksi muuta n. 2145-46/1000 tasalla (M 3 ja M 4).

125943:3. M 1 näkyy koeojassa koko sen leveydeltä ruskeana humuspitoisena, n. 40 cm leveänä jälkenä. Maassa on hieman hiiltä.

Edellisen vieressä on M 2, joka on epäselvä ruskean maan jälki harmaassa savessa ja hieman erisuuntainen kuin M1.

M 3: Kahdesta vierekkäisestä ojan jäännöksestä luoteisempi, ruskean humuksen sekaisen maan jälki, leveys n. 50 cm.

M 4: M 3:n lounaispuolella puolella vajaan metrin päässä on toinen, kapeampi ja ilmeisesti edellistä matalamman ojan jäännös - ainakin savimaa näkyy paikoin jäljen keskikohdilla. Nämä jäljet ovat nuorempien auranjälkien leikkaamia.

Suunnilleen M 2 ja M 3 puolivälissä 2150/100 erottui koeojaan nähden poikittainen juovikas maajälki (ruskea maa/vaalea savi), jonka leveys länsipäässä on 40-45 cm ja itäpäässä 30 cm. Tätäkin arveltiin aluksi ojan tai kahden ojan jäännöksiksi, mutta ilmeisesti kyseessä ovat joko auran viillot tai auran viiltojen rikkoma/t oja/ojat. Havaitut auranjäljet kulkivat ristiin rastiin leveämpien jälkien yli, mutta erottuivat vain niin pitkälle, kuin auranjälkiin oli jäänyt leveämmissä jäljissä ollutta humuspitoista ruskeaa maata. Noin 2145/1000 kohdalla koeojan kaivaussyvyyttä madallettiin viljelyjälkien takia. Tällöin tulivat näkyviin kyntökerroksen alaosassa auran viillot n. 2137/1000 kohdalla.

Kaikki edellä kuvatut savimaassa olleet viljelyn merkit peitettiin kaivauksen päätyttyä maalla.

RA 1 on noin 2128-32/1000 kohdalla (ks. karttaa 1). Se on harjusoran täyttämä, suorakulmainen alue savimaassa. Selvin osa on kaakkoispää, jossa soraa on koeojaan nähden poikittain n. 1 m leveydeltä. Hieman ennen koillisseinämää sora-alue kääntyy 90 astetta luoteeseen niin, että se osittain jatkuu seinämään, osittain näkyy tasossa seinämän reunaa noudattelevana 10-20 cm leveänä

kaistaleena. Tämä kaistale päättyy parin metrin päässä näkyvään n. 60x60 cm kokoiseen nelikulmaiseen sora-alueeseen. Maata pidettiin ensin salaojaan liittyvänä, mutta kulman muodostavana se voisi olla myös jonkin pienen, kevytrakenteisen rakennuksen perustus. Jäljen sisäpuolella koeojan länsiseinämän vieressä ja osittain seinämässä on muutama kivi ja niiden yhteydessä pyöreähkö tumman humuspitoisen maan alue, halkaisijaltaan n. 60 cm (ei näy kartassa). Rakenteiden välinen yhteenkuuluvuus ei ole selvää, sillä molemmat ovat puhtaassa harmaassa savessa. Konekaivu lopetettiin tähän tasoon eikä aluetta tarkistusten yhteydessä enää kaivettu. Kaivauksen lopuksi rakenne peitettiin maalla.

Noin 2119-20/1000 kohdassa kulkee koeojan poikki muutamasta kivistä muodostunut rakenne RA 2. Rakenne vaurioitui konekaivussa ja dokumentointivaiheessa siitä oli jäljellä muutama 30-40x20 cm kokoista kiveä ja niiden ympärillä pienempiä lohkokiviä harmaassa siltissä. Paikoitellen näkyi kivistä harjusoraa. Rakennetta puhdistettaessa löydettiin pala punasavikeramiikkaa (KM 2008027:1). Kaivauksen lopuksi rakenne peitettiin maalla.

RA 3 on pienistä harjukivistä muodostunut rykelmä koeojan poikki suurin piirtein 2113-14/1000 kohdalla. Rakennelma muodostuu pyöreistä 10-15 cm kokoisista harjukivistä ja karkeasta hiekasta, joita konekaivussa ja vielä puhdistusvaiheessa poistettiin melko runsaasti. Puhdistusvaiheessa havaittiin kuitenkin, että harjusoratäyteen alla on ainakin yksi isompi kivi, joka on tasapintainen ja kaltevaan asentoon asetettu. Myös koeojan kaakkoisseinämässä näkyy isompi, litteä kivi harjusoran alapinnan tasolla. Keskikohdassa rakennelman pikkukivet leviävät kaakkoon kohti RA4:sta. Liittymäkohdassa ei ole selvää rajaa, mutta RA 3:n puolelta tulevat kivet ovat pyöreitä, kun taas RA 4:ään liittyviksi tulkitut pikkukivet ovat lohkokiviä. Rakenne RA 3 on ilmeisesti kivijalan osa. Sen puhdistuksessa löydettiin punasavivadin kappaleita (KM 2008027:2) ja pala fajanssilautasta (KM 2008027:3). Rakennetta ei purettu kaivauksen yhteydessä, vaan peitettiin harsolla ja sitten maalla.

125944:5. Rakenne RA3.

RA 4 muodostuu 4-5 isommasta kivistä, jotka muodostavat n. 1,2 metriä pitkän luode-kaakko-suuntaisen, koeojan koillisseinämään jatkuvan rakenteen. Rakenteen reunoilla ja keskellä on

pienempiä rikkonaisia kiviä ja ilmeisesti käsintehtyjen tiilien kappaleita – ainakin ne on ennen polttamista kuivattu ruohon päällä. Rakennetta puhdistettaessa huomattiin, että rakennelman yhteydessä oli myös savea, kun maa muuten on silttiä. Kyseessä lienee uunin arina, jonka yläosa on hajonnut kyntötöissä tai muuten purettu. Tässä yhteydessä olisi sitten rakenteessa olevat pienemmät rikkonaiset kivet olisivat levinneet luoteeseen kohti RA 3:n kiviä. Konekaivun ja alustavan puhdistuksen jälkeen RA 4:sta pidettiin rakennuksen kivijalkana, sillä sen vieressä koeojan lounaisseinämän vieressä on isoja kiviä. Lopullisen puhdistuksen jälkeen, jossa maa kaivettiin ympäröivien alueiden tasalle, kävi ilmi, että paikalla onkin kaksi erillistä rakennetta, RA 4 ja sen vieressä kiviainekseltaan eroava, uudeksi numerokseen RA 4a saanut rakenne. RA 4a muodostuu kolmesta isosta, pyöreähköstä kivistä, jotka muodostavat länsiseinämään jatkuvan puolikaaren. RA 4a:n yhteydestä puuttuvat tiilet ja pienet lohkokivet – niitä ei havaittu siinä edes puhdistusvaiheessa. Kumpikin rakenne on kuitenkin samanlaisessa maassa, joka on ruskehtavaa, tiilenpaloja, hieman hiiltä ja pikkukiviä sisältävää. Tästä yhteydestä päätellen rakenteet voivat olla samanaikaisia. Kenttätyövaiheessa maasta käytettiin nimitystä RA 4:n purkukerros ja se on merkitty kaivauskarttoihin saman RA 4-tunnuksen alle kuin kivirakennekin. Rakenteet ja maa peitettiin tutkimusten päätyttyä harsokankaalla ja maalla.

125944:8. Rakenteet RA4 ylempänä, mahdollinen uunin arina sekä RA4a alempana.

RA 15 sai nykyisen nimensä vasta kaivausten loppuvaiheessa, alun perin sitä kutsuttiin M 6:n nimellä. Puhdistusvaiheessa ilmeni nimittäin, että sen reuna on aivan suora ja sitä reunustaa sisäpuolella parin sentin levyinen ja vajaan metrin mittainen hiili- ja hiiltyneen puun vana. Näistä pääteltiin, että kyseessä on (kuoppa)rakenne ja siihen rakenteellisena ilmiönä liittyvä maa. Jäljen koeojassa näkyvä osa on luode-kaakko-suuntainen, noin 1½ metriä pitkä ja 50-70 cm leveä. Jälki on paikassa, jossa koeojaan tehtiin 1. poikittaisoja. Aivan 1. poikittaisojan lounaispäässä jälki vielä erottuu ehkä noin puolen metrin matkalla ja kääntyy sitten 1. poikittaisojan kaakkoisseinämään niin, että jäljen leveys on runsas metri. Maa tässä ilmeisessä kuoppajäänteessä on vaaleanruskeaa silttiä ja hieman hiilen sekaista. Jäljen lounaispuolella peruslinjan koeojassa siltti on kellertävää ja vaaleanharmaata ja siinä erottuu joitakin pieniä ruskeampia kohtia, ilmeisestikin kulttuurimaata.

Jäljen esiin kaivettu ja dokumentoitu osa on noin puolen metrin syvyydessä mutta viereisestä leikkauksesta näkyy, että jälkeä on konekaivuvaiheessa kaivettu pois 5-10 cm paksuudelta. Leikkauksessa jälkeä peittää vaalean ruskea siltti, jonka yläpuolella on vaalean kellertävää puhdasta silttiä ja ylimpänä kyntökerrokseksi tulkittua sekoittunutta maata. Jälki jatkuu aivan kiinni siihen maahan, jota edellä nimitettiin RA 4:n purkukerrokseksi ja joka on selvästi tummemman ruskeaa ja sisältää myös tiiltä, jota RA 15:ssä ei havaittu. Kaivausten kuluessa jäi selvittämättä näiden kahden maan välinen stratigrafia, koska selkeää kontaktipintaa ei saatu näkyviin eikä aika riittänyt tarkempaan kaivamiseen. Kaivausjohtajan alustava käsitys on, että RA 15 jatkuu RA 4 purkukerroksen alle ja on siten sitä vanhempi, mutta varmaa tämä ei ole. Kaivausten jälkeen jälki peitettiin harsokankaalla ja maalla.

125944:9. Rakenne RA15, mahdollisesti jonkilainen kuoppajäännös.

Siinä seinämässä, johon RA15 koillisessa jatkuu, näkyy parin metrin matkalla hyvin stratigrafia. Ylimpänä on pintahumus, sen alla kyntökerros, jonka ylemmät osat ovat humuksen sekaiset ja alemmat kellertävään silttiin jääneitä jälkiä. Noin kohdassa 2107/1001 kyntökerroksen katkaisee punaisen tiilimurskan täyttämä metrin levyinen kovera maajälki, joka näyttäisi alkavan heti maan pinnasta. Tämän alapuolella kellertävää silttiä 10-15 cm vahvuudelta ja sitten erottuu koko leikkauksen läpi kulkeva ohut tumma maaraita. Tämän alla on jälleen kellertävää silttiä ennen kuin alimpana oleva RA15:n leikkauksessa erottuva osa alkaa. Tulkintaa näille moninaisille jäljille ei annettu, mutta joka tapauksessa ne osoittavat tällä alueella olleen aktiivista toimintaa. Lisäksi ne osoittavat, etteivät peltotyöt ole täällä tuhonneet rakenteita eivätkä maakerroksia.

Kuvista 125944:10-13 koottu kuva RA15 yläpuolisesta leikkauksesta. Vasemmassa puoliskossa RA15 erottuu alimpana seinämässä hieman tummempaa kerroksena. Oikealla oleva punertava maa on ilmeisesti jokin tiilikasa heti turpeen alla, kyntäkerroksen yläpuolella.

Rakenneluettelosta myöhemmin poistettu RA 5 oli konekaivuvaiheessa korkeammalle jätetyltä koeojan osalta, n. 2107/1000 kohdalla parisen metriä RA 4:sta kaakkoon löydetty pyöreä, halkaisijaltaan runsaat 10 cm oleva pyöreä, hiilisen maan täyttämä jälki. Se poistettiin puhdistusvaiheen jälkeen, kun kävi ilmi, että aivan sen vieressä samalla tasolla on keltaisessa siltissä auranjälkiä, joissa on hiilisempiä kohtia. Jälki on merkittynä kaivauskartassa 1 siitä konekaivuvaiheessa käytetyllä ”paalunjälki” –nimellä. Jälkeä ei kaivettu syvemmälle ja kaivausten päätyttyä se peitettiin maalla.

RA 6 on kivijalka kohdassa 2105-6/1000 ja ulottuu koeojan yli lounaiss-koillis-suuntaisena. Se on tehty tasapintaisista isoista kivistä, joiden kaltaisia poistettiin konekaivussa rakenteen lounaispäästä ennen kuin rakenne tunnistettiin. Rakenteen leveys on n. ½ metriä. Rakenne sijaitsee aivan kyntäkerroksen alla. Sen ympäristöstä löytyi puhdistusvaiheessa runsaasti esineistöä, mm. hieno ruokailuveitsi (KM 2008027:4), pieni hevosenkenkä (KM 2008027:5) sekä punasavikeramiikkaa, fajanssia ja posliinia (KM 2008027:6-8). Lisäksi löydettiin 5 pennin raha vuodelta 1873. Kaivausten jälkeen rakenne peitettiin maalla.

RA 7 on RA 6:sta pari metriä etelään oleva noin ½ metrin laajuinen kasauma kiviä aivan kyntäkerroksen alapinnan tasolla. Kivet ovat kulmikkaita ja maa niiden yhteydessä on multamaista, kun ympäristössä se on keltaista silttiä. Kaivausten jälkeen rakenne peitettiin maalla. Kulttuurimaa M7 on vähintään nelisen metriä leveä kaistale peruslinjan viereisen koeojan Rääpiälään vievän uuden tien kaakkoispuoleisen osan luoteispäässä, kolmisen metriä tien reunasta. Se on tiivistä tummanruskeaa, paikoin jopa punaruskeaa kulttuurimaata noin puolen metrin syvyydessä. Noin metrin päässä koeojan päästä on maassa lohkeilleita, 10-15 cm kokoisia kiviä (RA 16) ja aivan niiden luoteispuolella pyöreitä harjukiviä (näitä näkyy myös koillisen puoleisessa seinämässä). Harjukivet ovat kellertävässä siltissä ja niiden kohdalla on erotettavissa punaruskean kulttuurimaan reunat, joten kiviä varten on kulttuurimaata kaivettu pois ja siten harjukivet ovat kulttuurikerrosta nuorempia. Sen sijaan RA 16:n lohkokivet näyttävät kuuluvan nimenomaan kulttuurimaan yhteyteen. M 7 jatkuu koeojan ulkopuolelle luoteen suuntaan, sillä maa näkyy koeojan päätyleikkauksessa n. 10 cm vahvana kerroksena. Täällä sen päällä näkyy vielä 5 cm paksuinen musta maakerros, jota ei konekaivussa havaittu ja josta ei siitä syystä pysty paljoa sanomaan. Se on samalla tavoin tiivistä kuin M7, mutta sen luonne on varmistamatta. Musta väri johtunee kuitenkin hiilestä, joten kyseessä voi olla palokerros. Kaivausten päätyttyä alue peitettiin maalla.

125944:14. Rakenne RA6.

125944:15. M7 ja siinä olevat kivikot, etualalla harjukivä ja taempana RA16:n lohkeilleet kivet.

125944:16. Koeojan päätyleikkaus, jossa erottuvat M7 ja sen yläpuolella oleva mahdollinen palokerros.

Päälinjasta koilliseen, kohti asfalttietä tehdyn 2. poikittaisojan lounaispäässä, noin kolmen metrin päässä päälinjan ojasta, on konekaivussa rikkoutuneen kivijalan RA 10:n rippeet. Kun kivijalka tunnistettiin rakenteeksi, kaivu pysäytettiin ja kone siirtyi eteenpäin. Tällöin kivijalasta oli jäljellä multainen maavalli ja muutama lohkokivi, joten kovin hyvin tehdystä kivijalasta ei liene kysymys eikä kovin vanhasta. Lähemmässä tarkastelussa ilmeni, että kivijalka oli harmaan savisemman siltin päällä, jota paikalla oli jäljellä viitisen senttiä. Sen alla oli kellertävä siltti. Kaivausten lopuksi rakenne peitettiin maalla.

2. poikittaisojan koillispuolella erottui vierekkäin muutama pohjois-etelä-suuntainen, 20 cm leveä auran viilto n. 40 cm syvyydessä. Multaisen ruskeahkon maan täyttämät jäljet ovat kellertävässä siltissä. Kaivauksen lopuksi alue peitettiin maalla.

RA 8 on peruslinjan viereisessä koeojassa oleva hajonnut kivijalka kohdassa 2078-79/1000. Se kulkee poikittain koeojan kulkusuuntaan nähden ja sen leveys on noin 1,2 metriä. Paikalla on irrallisina muutama isompi litteähkö lohkokivi sekä pari tiiltä. Maa rakenteen yhteydessä on savensekaista harmaata silttiä, paikoin näkyy kellertävä siltti, mikä viittaa siihen, että kivijalka on konekaivussa vaurioitunut pohjamaata myöten. Puhdistusvaiheessa löydettiin kaakelia (KM 2008027:9), jalallisen lasiastian kappale (KM 2008027:10) ja muuta astialasia (KM 2008027:11). Rakenne peitettiin maalla.

RA 11 on muutamasta irtonaisesta kivistä koostuva ilmeinen kivijalan osa samassa 2. poikittaisojassa kuin RA 10, mutta peruslinjan viereen kaivetun koeojan lounaispuolella. Paikalla on muutama isompi kivi, osa ilmeisesti alkuperäisellä paikalla, osa konekaivun jäljiltä irrallaan. Kivien alla on maata samalla tavoin kuin RA 8:n yhteydessä ja alimmaisena on pohjamaaksi tulkittu kellertävä siltti. Rakenteen tulkintaa vaikeuttaa se, että kivien yhteydessä samalla kohtaa pyöri konekaivun jäljiltä myös harjusoraa ja mm. betonin kappale. Rakenne kuulune RA 8 ja RA 10 kanssa samaan

kokonaisuuteen, jolloin paikalla voi hahmottaa itä-länsisuunnassa viitisen metriä pitkän rakennuksen kivijalat. Koillisen puolelta kivijalka puuttuu, mutta peruslinjan koeojan ja 1. poikittaisojan pohjoiskulmassa näkyi leikkauksessa muutama isompi kivi. Tutkimusten lopuksi rakenne peitettiin maalla.

RA 11 kohdalla jo näkyi harjusoraa ja betonin kappale. Tämä onkin se paikka, josta voi katsoa 2. poikittaisojan seinämissä vähintään 20 metrin matkalla erottuvan täytön alkavan. Esimerkiksi leikkauksen pohjoisseinämässä näkyi soralla tehtyä täyttöä 35-50 cm syvyydellä yhtenäisenä, joskin paksuudeltaan vaihtelevana kerroksena. Soran päällä oli 10-15 cm paksuinen kerros kovaa multaista maata, jossa on esim. tiiltä, puujätettä ym. Tämän päällä on kova, kuiva harmaa savi, joka sai tunnuksen M 8, koska aluksi sitä epäiltiin tiiviytensä takia rakennuksen savilattiaksi. Kaikki nämä kerrokset ovat kuitenkin uutta täyttöä, minkä voi päätellä mm. betonin, öljysoran tai asvaltin sekä lasivillan paloista. Alimmaisena 60-70 cm syvyydessä on ruskea hiilen, tiilen ym. sekainen siltti M 9, joka näyttää olevan perusmaa 2. poikittaisojassa. Sora loppuu suurin piirtein kohdassa y=977-978, jonka jälkeen siltin päällä on em. harmaa tiivis savi.

RA 12 on 2. poikittaisojassa kohdassa y=990+-2 m konekaivussa havaittu n. 3 metriä leveä kivinen kohta, jota ei konekaivuun jälkeen ehditty puhdistaa, vaan tutkimus jäi koillispäähän tehdyn leikkauksen varaan. Sen avulla haluttiin selvittää, liittyykö kivisen kohdan maa ja kivet ruskeaan silttiin vai savesta, kuivasta mullasta ja sorasta tehtyyn täyttöön. Leikkauksesta näkyi, että rakenteen kivet ovat siltin, eivät soran päällä ja kivien välissä oleva tumman harmaa maa jatkui niiden alle siten, että ainakin kivien ja ruskean siltin välissä oli muutaman sentin paksuudelta samaa maata. Kivet olivat 5-20 cm kokoisia lohkokiviä, joskin konekaivuun jäljiltä pinnalla pyöri myös rakennetta peittäneestä sorasta jääneitä pyöreitä harjukiviä. Kivistä ainakin osa vaikutti lämmön rapauttamilta. Mustanharmaa multamainen maa vaikuttaa tuhkan värjäämältä, mutta varmaa se ei ole. Kontaktipintaa yläpuoliseen harjusoraan ei havaittu, mutta ilmeistä on, että rakenne on kuitenkin peitetty soralla. Mustassa maassa näytti olevan ainakin tiilen kappaleita harvakseltaan. Rakenne peitettiin maalla.

125944:17. RA12 ja sen suhde alapuolisiin maayksiköihin.

2. poikittaisojassa kohdassa 2080/82 tuli näkyviin RA 13, ruskeassa siltissä erottuva n. 80 cm leveä nokinen alue 70 cm syvyydellä – jälki jatkui lounaaseen, koejoaan jätetyn korkeamman kohdan alle. Jäljessä on hiiltä, tiilen paloja, kiviä, naudnan tai hevosen hammas sekä pala punasavikeramiikkaa (KM 2008027:12), joka Marianna Niukkasen arvion mukaan on aikaisintaan aivan 1700-luvun lopulta, todennäköisemmin 1800-luvulta. Lisäksi puhdistusvaiheessa löydettiin pala fajanssia (KM 2008027:13). Jäljen koillisreuna on suora ja sen suunta on kutakuinkin luode - kaakko. Jäljen yhteydessä näytti olevan paitsi pari hieman isompaa kiveä kuin ympäristössä, niin myös savea. Tämä savi erosi koko aluetta kattavasta kovasta ja kuivasta savikerroksesta nimenomaan kosteutensa takia. Todettakoon vielä, että auranjäljiksi tulkittuja viiltoja ei siltissä havaittu idänpuolella ennen tätä jälkeä, joten kyseessä on ilmeisesti vielä tonttimaa. Rakenne peitettiin maalla tutkimusten jälkeen.

125944:18. RA13 noin 70 cm syvyydessä.

RA 14 on noin 2150/973-5 kohdalla olevat neljä kiveä (25-40 cm kokoisia) ruskeassa siltissä, jossa erottuu hiilen ja tiilen kappaleita siten, että maa muistuttaa M7 ja maata RA 12:n alla. Ruskeaa silttiä, joka tässä 2. poikittaisojassa oli alimmaisena, pidettiin sellaisena kyntökerroksena, jota olisi kynnetty jo varhain, viimeistään 1700-luvulla. Tulkintaa kuitenkin vaikeuttaa se, ettei auranjälkiä havaittu ennen kuin aivan koejoan lounaispäässä, jossa ruskea siltti alkoi vuorotella kellertävän siltin kanssa. Luultavampaa onkin, että maa RA14:n alla on paremminkin asutusjätettä ja kyseessä olisi siten 1703 kartassa näkyvien tonttien reuna-alueita.

125944:21. RA 14.

Seuraavista rakenne- tai maayksiköistä ei kentällä ehditty tekemään kunnollisia muistiinpanoja:

Rakenne RA9 oli yli metrin syvyinen ja muutaman metrin levyinen kuopanne peruslinjan viereisessä koeojassa suurin piirtein kohdassa 2062-2067/1000. Se oli uusi jätekuoppa tai täytetyn ison ojan kohta. Täyttömaassa oli kiviä, tiiltä, kaakeliuunin kaakelien paloja, metalliromua, alkon pullo ja mm. kolme kenkäparia miltei nipussa. Kivikko oli paikoin niin tiivistä, ettei yläpuolinen maa-aines ollut päässyt tunkeutumaan niiden sekaan, vaan kivien välit olivat auki. Hieman samankaltainen kuopanne oli 2. poikittaisojan puolivälissä suurin piirtein kohdassa 2080/974, mutta siinä resentiä materiaalia oli vain nimeksi. Enemmän oli kiviä, joiden väliset raot olivat auki, vailla maata.

Peruslinjan viereisen koeojan kaakkoispää oli vailla kiinteitä rakenteita ja alue oli löytöjen perusteella äskettäin muokattua peltomaata suurin piirtein välillä 1992-2040/1000. Arkeologisesti siellä dokumentoitiin muutama metrin välein olevet tumman peltokerroksen kaistaleita. Niissä kohdin ilmeisesti oli vanha humuksen värjäämä peltokerros tasavälein koottu parin-kolmen metrin levyisiksi kasoiksi siten, että samalla tasolla olevat välialueet olivat yhtä leveältä alueelta vailla kyntöjälkiä olevaa puhdasta kellertävää silttiä. Tumman maan muodostumille nimettiin annettiin maalajitunnus M 5 ja ne tulkittiin syntyneiksi, kun peltokerros oli koottu aumoiksi istutuspuita varten

Yhteen tumman maan kohtaan tehtiin leikkaus, jolla haluttiin selvittää muodostuman luonne. Maa oli humuksen sekaista tummanharmaata ja multamaista. Sen alta löytyi kellertävästä siltistä auranjälkiä, jotka kulkivat ainakin parissa kohtaa ristiin toistensa yli. Kuitenkin jälkien leveydestä (10-15 cm) ja suorareunaisuudesta pääteltiin, että ne todennäköisimmin olivat konekynnön jälkiä. Jälkien poikkileikkaus koilliseen päin oli v-muotoinen siten, että toinen kylki oli pystysuora ja toinen vino. Jälkien syvyys oli kymmenisen senttiä.

125944:19. Auranjäljet M5:ssä 2025/999-1000.

125944:20. Auranjäljet M5:ssä koeojan leikkauksessa 2024-2026/999.

3. poikittaisojan koillisosassa oli lähimpänä asfalttietä, ojan päästä muutaman metrin päässä tien suuntaisia leveitä kyntöjälkiä vierekkäin, aivan kuten 2. poikittaisojankin päässä. Ojan keskivaiheilla saattoi olla jokin kivijalka, sillä siinä oli tummaa humuspitoista maata ja muutama

isompi kivi. Lisäksi alueella kävellessä löytyi tästä kohtaa markan raha vuodelta 1932. Myös muu alueella konekaivun jälkeen havaittu materiaali oli resenttiä – oikeastaan se oli ollut sitä RA 9:stä alkaen lounaan suuntaan.

4.3. Muut havainnot

Auranjälkiä löydettiin eri puolilta aluetta ja niiden perusteella pääteltynä koeojin kaivetun alueen laidat olivat olleet viljelyksessä. Keskeisemmälläkin alueella sitä näytetään yritetyn, mutta ehkä rakennusten kivijalkojen ym. takia siitä on luovuttu (jäljet ovat vaatimattomia ja peltokerros ohut). Ilmeisesti tämä alue on se, joka nykykartoilla näkyy joutomaana. Tätä aluetta lienee käytetty johonkin muuhun kuin viljelyyn, sillä esimerkiksi 2. poikittaisojassa erottui hyvin uusia täyttökerroksia ja 1. poikittaisojan lounaispäässä oli betonista valettu taso noin kymmenen metrin matkalla 2110/980-989. Tätä ei tutkimusten yhteydessä purettu, mutta sen ulkopuolelle ojan lounaispäähän kaivettiin kuoppa, jotta alapuolisista maista sai käsityksen. Kuopassa oli resenttiä löydöstä niin paksultikin, että havainto puhtaasta pohjamaasta saatiin vasta yli metrin syvyydestä.

Kaivausten aikana otettiin talteen pari yksittäistä kvartssia (KM 2008027:14), jotka saattavat olla iskoksia. Ne kuitenkin olivat ainoat koko kaivauksilla ja löytyivät M5:n yhteydestä. Mustassa, sateen huuhtomassa maassa olisivat kvartsit tulleet löydettyiksi, jos niitä olisi ollut enemmän.

5. Yhteenveto

Koekaivauksissa löydettiin useita melko uusia rakenteita, kulttuurimaakerroksia ja peltoviljelyn jälkiä. Koeojia kaivettiin runsaat 300 metriä, joiden perusteella pystyy muodostamaan kuvan kylätontilla säilyneistä muinaisjäännöksistä. Keskeisin alue näyttää olevan peruslinjan viereen kaivetun koeojan osa välillä 2080-2120/1000, jossa havaittiin useita rakennusten kivijalkoja, mahdollisesti ainakin kolmen. 2. poikittaisojan alueella näyttää olevan pesäkkeisenä kulttuurimaa-alueita ja kivirakenteita suurin piirtein välillä 2080/975-1000. Löytöaineiston ja rakenteiden luonteen perusteella nämä ajoittunevat pääosin 1800-luvulle.

Asutusjätettä havaittiin keskeisen alueen ulkopuolella peruslinjan viereisessä koeojassa välillä 2040-2080/1000, mutta se oli löytöjen perusteella keskeistä aluetta nuorempaa ja rakenteet olivat epäselvempiä.

Joka puolella edellä kuvailtuja alueita ympäröi peltomaa, joka näkyy joko auranjälkinä tai pelto-ojina. Myös keskeltä aluetta havaittiin paikoin auranjälkiä ja ilmeistä peltokerrosta, mutta niitä oli harvakseltaan ja ne olivat ohuempia, joten samalla intensiteetillä ei keskeistä aluetta ole viljelty kuin ympäristössä. Tämä alue onkin sitä, joka nykykarttoihin on merkitty joutomaaksi.

Alueella havaittiin myös uutta täyttöä 1. poikittaisojassa välillä 2110/989-980 (betonitaso) ja 2. poikittaisojassa välillä 2080/975-1000 (kuiva savi, harjusora, betoni-, lasivilla- ja öljysorakappaleita). Jälkimmäisen alla on kuitenkin säilyneenä vanhempia kulttuurikerroksia.

Kylätontin rakenteet alkoivat kun maaperä muuttui savesta siltiksi 2140/1000 kohdalla. Vain RA 1 sijaitsi tämän ulkopuolella savipellolla. Mainitusta koordinaattipisteestä alkaen pohjamaa oli kaikkialla joko harmaata tai kellertävää silttiä.

Tutkimustulosten perusteella keskeisimmällä alueella on rakenteita 1800-luvulta, osa mahdollisesti jo 1700-luvun lopulta. Havainnot olisi hyvä huomioida rakentamista suunniteltaessa joko niin, että alueella tehdään arkeologinen kaivaus tai niin, että alueelle ei rakenneta. Alue näkyy liitekartassa ja sen voi pienimmillään rajata kolmioon, jonka kärjet ovat koordinaattipisteiden 2140/1000, 2080/1000 ja 2080/975 kohdalla. Alueen kulmakoordinaatit Hämeenlinnan kaupungin koordinaattijärjestelmässä ovat 66033,27/21075,85, 66044,18/21 098,55 ja 66101,18/21072,8. Koekaivauksissa ei saatu selkää käsitystä em. alueen koillis- lounaispuolisista alueista, joilla niilläkin saattaa olla rakenteita. Mahdollisia kaivauksia toteutettaessa on syytä huomioida, että tällä keskeisimmällä alueella on paikoin puolikin metriä aivan uutta täyttöä, joka kannattaa poistaa koneellisesti.

Turussa 3.12.2008

FM Jouko Pukkila
Kaivausjohtaja

LIITE 1: Mustavalkonegatiivit

Hämeenlinna Vuorentaka

Historiallisen ajan kylätontin arkeologinen koekaivaus 23.-27.6.2008

Päänumero 125943

Kaikki kuvannut Jouko Pukkila

1. Yleiskuva tutkimusalueesta.	NW	23.6.2008
2. Koeojan luoteispää kaivettuna.	NW	25.6.2008
3. Vanha pelto-oja M1.	NE	25.6.2008
4. M3 ja M4.	NE	25.6.2008
5. RA 15:n NE-leikkaus.	SW	26.6.2008
6. Rakenteet RA 3, RA 4 ja RA 4a konekaivuun ja alustavan puhdistuksen jälkeen.	SW	26.6.2008
7. Rakenteet RA 4 ja RA 4a kokonaan esiin kaivettuina.	SW	26.6.2008
8. RA 15 tasoon puhdistettuna.	SW	26.6.2008
9. Rakenteet RA 3, RA 4 ja RA 4a.	NW	26.6.2008
10. Rakenne RA13.	NE	26.6.2008
11. Rakenteet RA14.	NE	26.6.2008
12. Auranjäljet M5:ssä koeojan leikkauksessa 2024-2026/999.	SW	27.6.2008
13. Auranjäljet M5:ssä 2025/999-1000.	SW	27.6.2008
14. M7.	SE	27.6.2008
15. Rakenne RA14 puhdistettuna.	NW	27.6.2008
16. Tutkimusaluetta peitettynä.	NW	27.6.2008
17. Tutkimusaluetta peitettynä.	NE	27.6.2008

LIITE 2: digitaaliset valokuvat

Hämeenlinna Vuorentaka

Historiallisen ajan kylätontin arkeologinen koekaivaus 23.-27.6.2008

Päänumero 125944

Kaikki kuvannut Jouko Pukkila

1. Yleiskuva tutkimusalueesta.	NW	23.6.2008
2. Koeojan luoteispää kaivettuna.	NW	25.6.2008
3. Vanha pelto-oja M1.	NE	25.6.2008
4. M3 ja M4.	NE	25.6.2008
5. Rakenne RA3 puhdistettuna.	SW	25.6.2008
6. Rakenteet RA3, RA4 ja RA4a.	NW	25.6.2008
7. Rakenteet RA3, RA4 ja Ra4a.	SW	25.6.2008
8. Rakenteet RA4 ja Ra4a puhdistettuna.	SW	25.6.2008
9. Rakenne RA15 puhdistettuna tasossa.	SW	26.6.2008
10. Koeojan NW-leikkaus RA15:n kohdalla, osa 1.	SW	26.6.2008
11. Koeojan NW-leikkaus RA15:n kohdalla, osa 2.	SW	26.6.2008
12. Koeojan NW-leikkaus RA15:n kohdalla, osa 3.	SW	26.6.2008
13. Koeojan NW-leikkaus RA15:n kohdalla, osa 4.	SW	26.6.2008
14. Rakenne RA6.	SW	26.6.2008
15. M7.	NW	26.6.2008
16. Koeojan päätyleikkaus, jossa erottuvat M7 ja sen yläpuolella oleva mahdollinen palokerros.	SE	26.6.2008
17. RA12 ja sen suhde alapuolisiin maayksiköihin.	NE	26.6.2008
18. RA13.	NE	26.6.2008
19. Auranjäljet M5:ssä 2025/999-1000.	SW	27.6.2008
20. Auranjäljet M5:ssä koeojan leikkauksessa 2024- 2026/999.	SW	27.6.2008
21. Rakenne RA14.	NE.	26.6.2008.

LIITE 3: löytöluettelo

Hämeenlinna Vuorentaka

Jouko Pukkila 2008

Diar. 30.6.2008

KM 2008027

Rakenne 2 **2119-20/1000**

:1 Punasavikeramiikka 1 kpl 4g
Toisella puolella ruskea lasitus. Koko 20x16x7 mm.

Rakenne 3 **2113-14/1000**

:2 Punasavikeramiikka 2 kpl 69g
Vadin kappaleita, sisäpuolella valkea boluskoristeraita ja ruskea lasitus.
Koot 82x65x7 ja 54x51x5 mm.

:3 Fajanssia 1 kpl 8g
Lautasen kappale. Koristeena valkoisella pohjalla sininen kukka-aiheinen painokuva.

Rakenne 6 **2105-06/1000**

:4 Ruokailuveitsi 1 kpl 20g
Luu- tai sarvikahvaisen ruokailuveitsen katkelma, rautaterä katkennut. Kokonaispituus 110 mm, terän pituus 37 mm.

:5 Hevosenkengän puolikas 1 kpl 128g
Kengän korkeus 110 mm, suurin leveys 30 mm. Näkyvissä viisi naulausreikää. Kenkä on selvästi katkaistu taltalla tms.

:6 Punasavikeramiikka 1 kpl 7g
Toisella puolella vaalea boluskoristeraita ja ruskea lasitus.
Koko 42x22x7 mm.

:7 Fajanssia 1 kpl 3g
Koristelematon, molemmin puolin lasitettu valkoinen pala. Todennäköisesti lautasesta.
Koko 26x22x4 mm.

:8 Posliinia 1 kpl 3g

Todennäköisesti kahvi- tai teekupin reunapala. Valkoista posliinia, reunan päällä kulkee tummanruskea koristeraita.
Koko 35x20x4 mm.

Rakenne 8
2078-79/1000

- :9 Kaakelia(?) 1 kpl 23g
Kappale punasavista levyä, vaalea lasitettu pinta. Koko 46x35x7 mm.
- :10 Lasia 1 kpl 13g
Puhalletun, jalallisen juoma-astian jalka. Lasissa kuplia. Muoto ollut todennäköisesti jalallinen pikari. Snapsilasi? Jalan pohjan halkaisija 30 mm.
- :11 Lasia 1 kpl 10g
Vihreää, kuplallista lasia. Kappale on astian (pullon?) pohjan ja kyljen taitteesta. Taite on hyvin suora. Ehkä muottiin puhallettu astia (pohjan jäljet). Kappaleen korkeus 36 mm.

Rakenne 13
2080/982

- :12 Punasavikeramiikkaa 2 kpl 26g
Vadin reunapala, sisäpuolella ruskea lasitus ja bolusraita. Koko 42x26x16 mm.
Toisessa palassa ruskea lasitus, koko 24x16x5 mm.
- :13 Fajanssia 1 kpl 4g
Valkoinen, molemmin puolin lasitettu lautasen pala. Koko 33x16x4 mm.

2025-2026/1000

- :14 Kvartsi-iskoksia(?) 2 kpl 12g

LIITE 4: karttaluettelo

Yleiskartta.

Kaivauskartta 1: Koeoja 2100/1000-2160/1000.

Kaivauskartta 2: Koeoja 2081/1000-2040/1000.

Kaivauskartta 3: Koeoja 1992/1000-2040/1000.

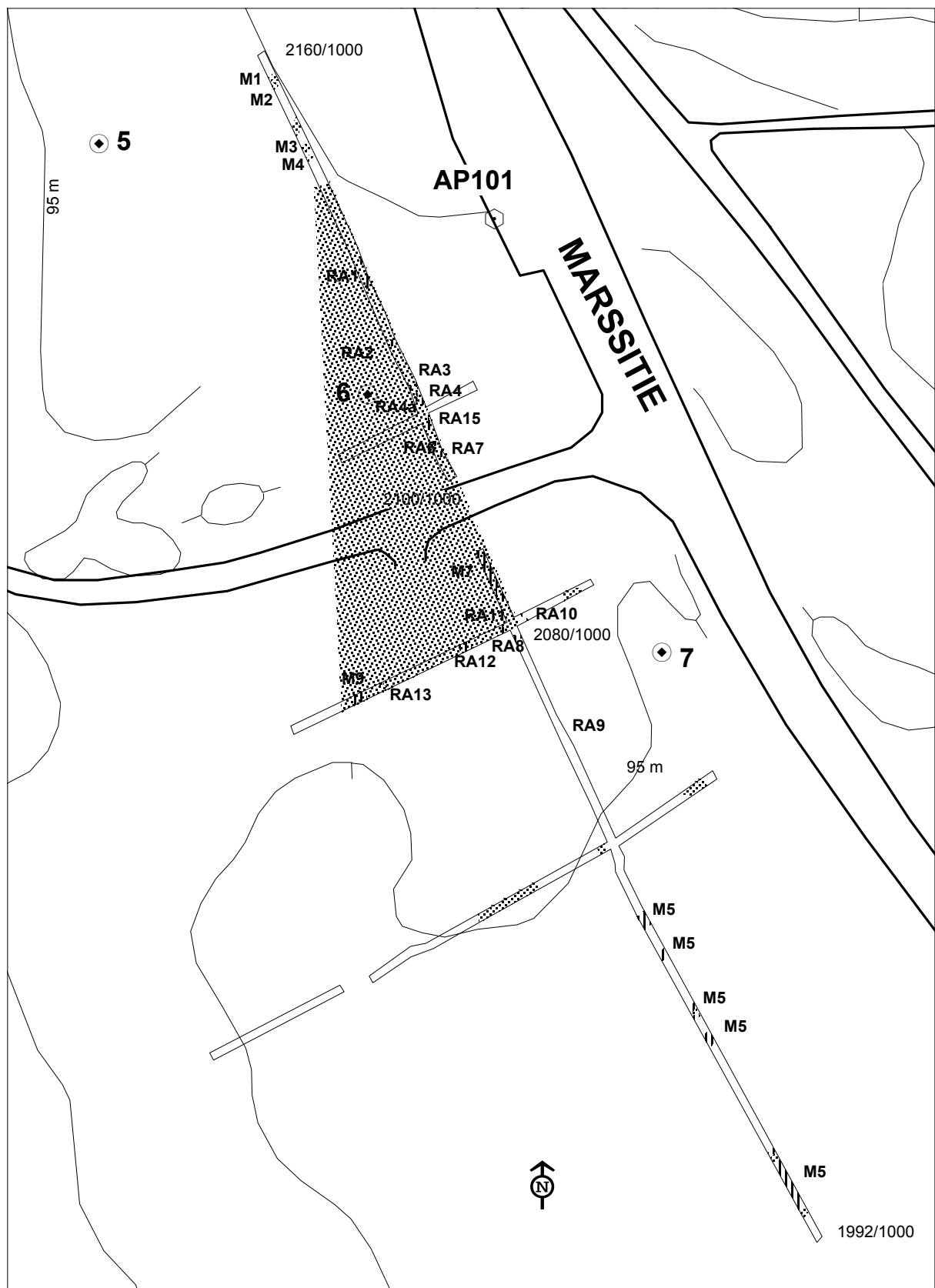
Kaivauskartta 4: Koeoja 2110/989-2110/1009.

Kaivauskartta 5: Koeoja 2110/989-2110/980.

Kaivauskartta 6: Koeoja 2080/969-2080/1012.

Kaivauskartta 7: Koeoja 2050/940-2050/1000.

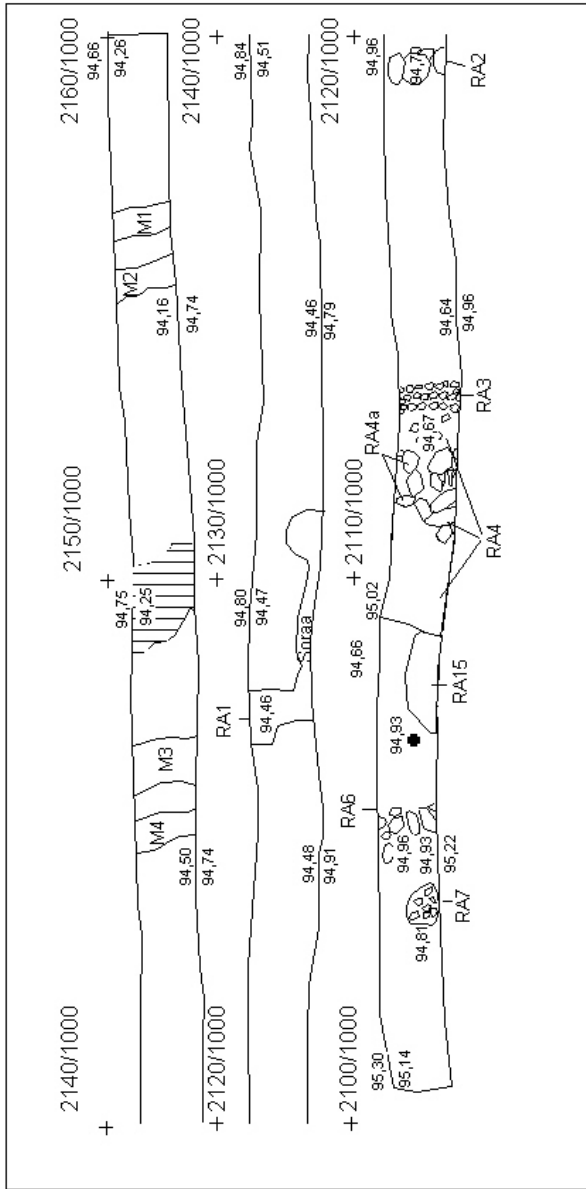
Kaivauskartta 8: Koeoja 2050/1000-2050/1018.

Hämeenlinna Vuorentaka 2008.
 Historiallisen ajan kylätontin koekaivaus.
 Yleiskartta. Mk 1:750

Rasteroidulla alueella on suurin osa havainnoista.
 Pisteympyrä = painokairauspiste ja sen numero
 Monikulmio = apupiste

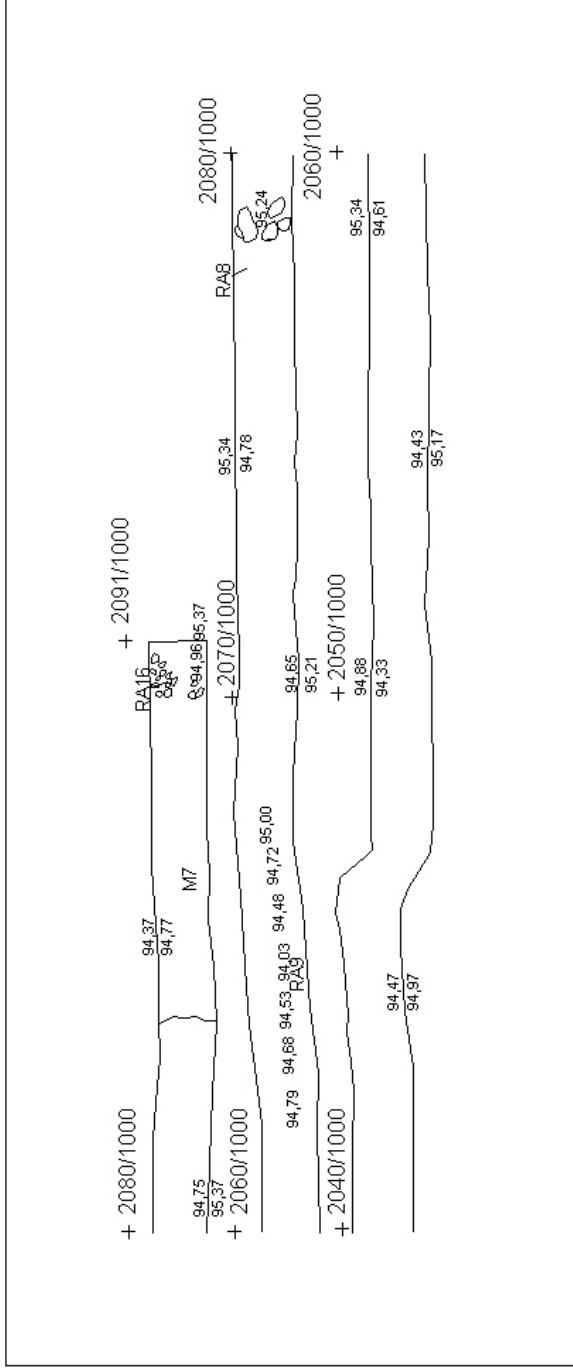
Pohjakarttana painokairausten kartta (kaavakartta). Piirtänyt Jouko Pukkila.

Hämeenlinna Vuorentaka
 J. Pukkila 2008

Kartta 1.
 Kooja 2100/1000-2160/1000
 Tasokartta
 MK 1:100
 Piirt. T. Jäkärä

- Kyntöjalkia
- RA1 Rakenne
- M1 Maayksikkö
- Paalunjalki

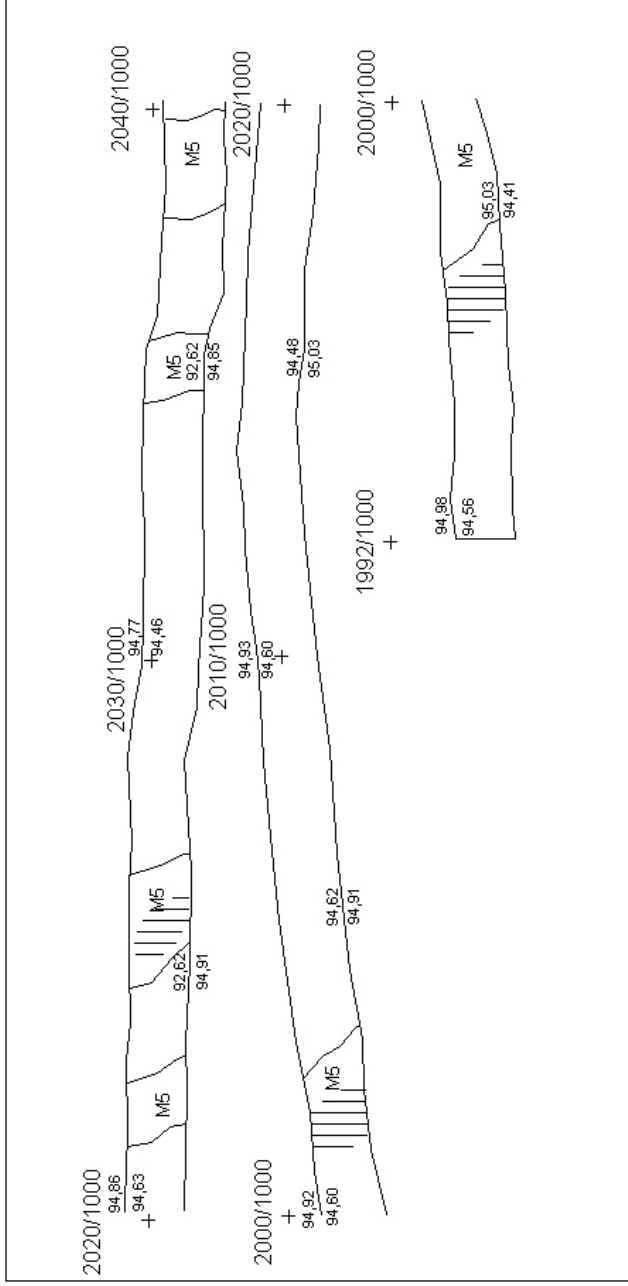

5 m

RA1 Rakenne
M1 Maayksikkö

Hämeenlinna Vuorentaka
J. Pukkila 2008
Kartta 2.
Koeoja 2091/1000-2040/1000
Tasokaartta
MK 1:100
Piirt. T. Jäkärä

5 m

Kyntöjälkiä

Maayksikkö

M1

Hämeenlinna Vuorentaka

J. Pukkila 2008

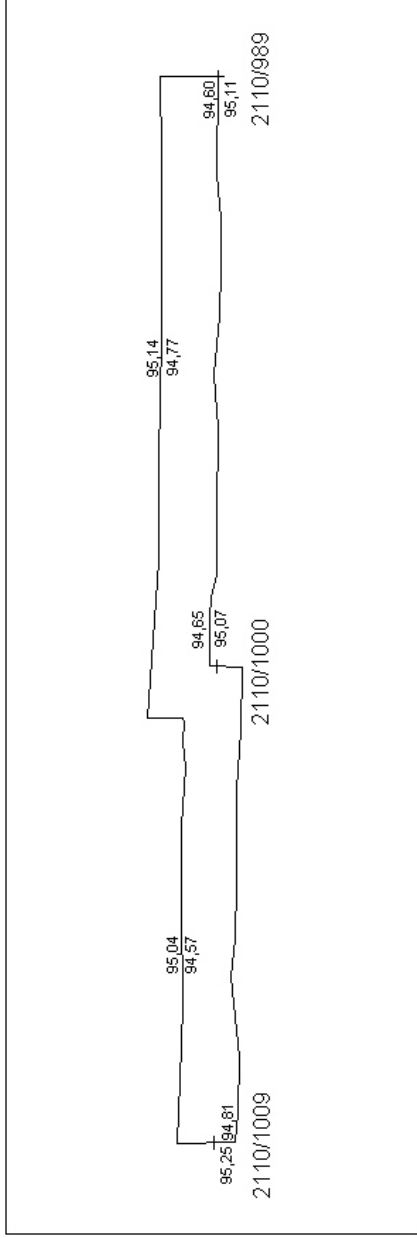
Kartta 3.

Koeoja 1992/1000-2040/1000

Tasokartta

MK 1:100

Piirt. T. Jäkärä

5 m

Hämeenlinna Vuorentaka

J. Pukkila 2008

Kartta 4.

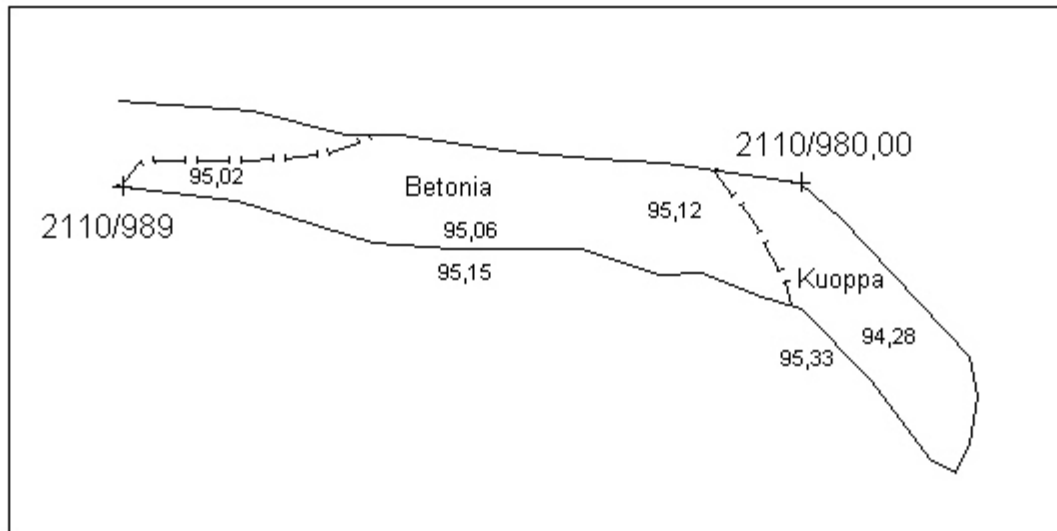
Kooja 2110/989-2110/1009

Tasokartta

MK 1:100

Piirt. T. Jäkärä

5 m

Hämeenlinna Vuorentaka

J. Pukkila 2008

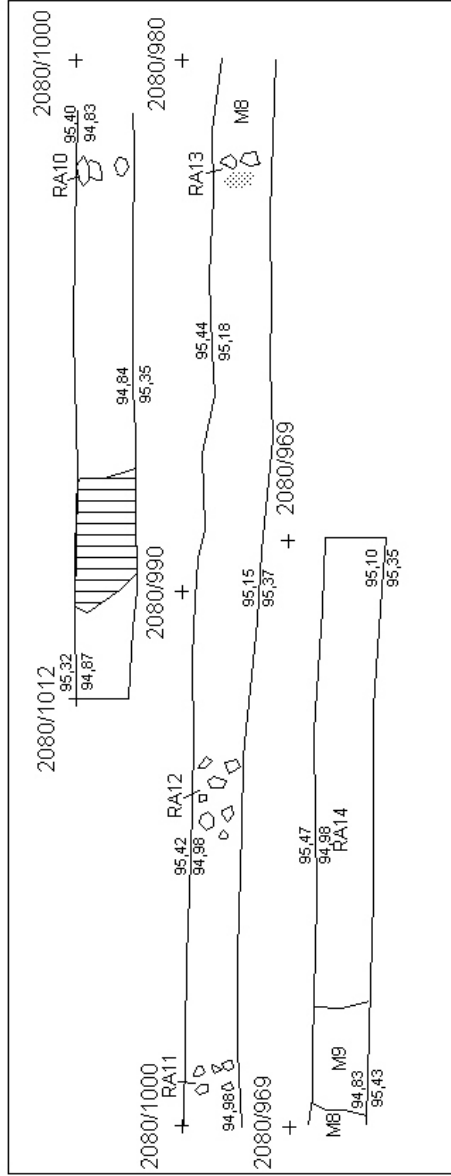
Kartta 5.

Koeoja 2110/989-2110/980,00

Tasokartta

MK 1:100

Piirt. T. Jäkärä

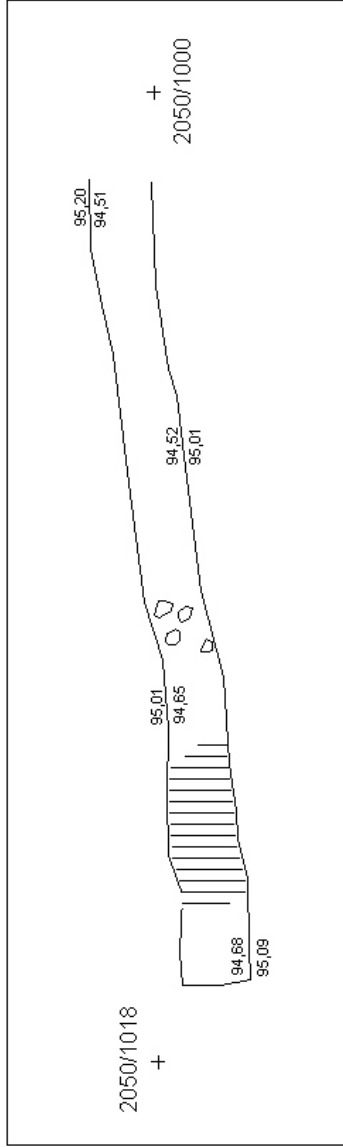

Hämeenlinna Vuorentaka
 J. Pukkila 2008
 Kartta 6.
 Kooaja 2080/969-2080/1012
 Tasokartta
 MK 1:100
 Piirt. T. Jäkärä

- Kyntöjälkiä
- RA1 Rakenne
- M1 Maayksikkö

5 m

5 m

Kyntöjälkiä

Hämeenlinna Vuorentaka
J. Pukkila 2008

Kartta 8
Koeoja 2050/1000-2050/1018
Tasokartta
MK 1:100
Piirt. T. Jäkärä